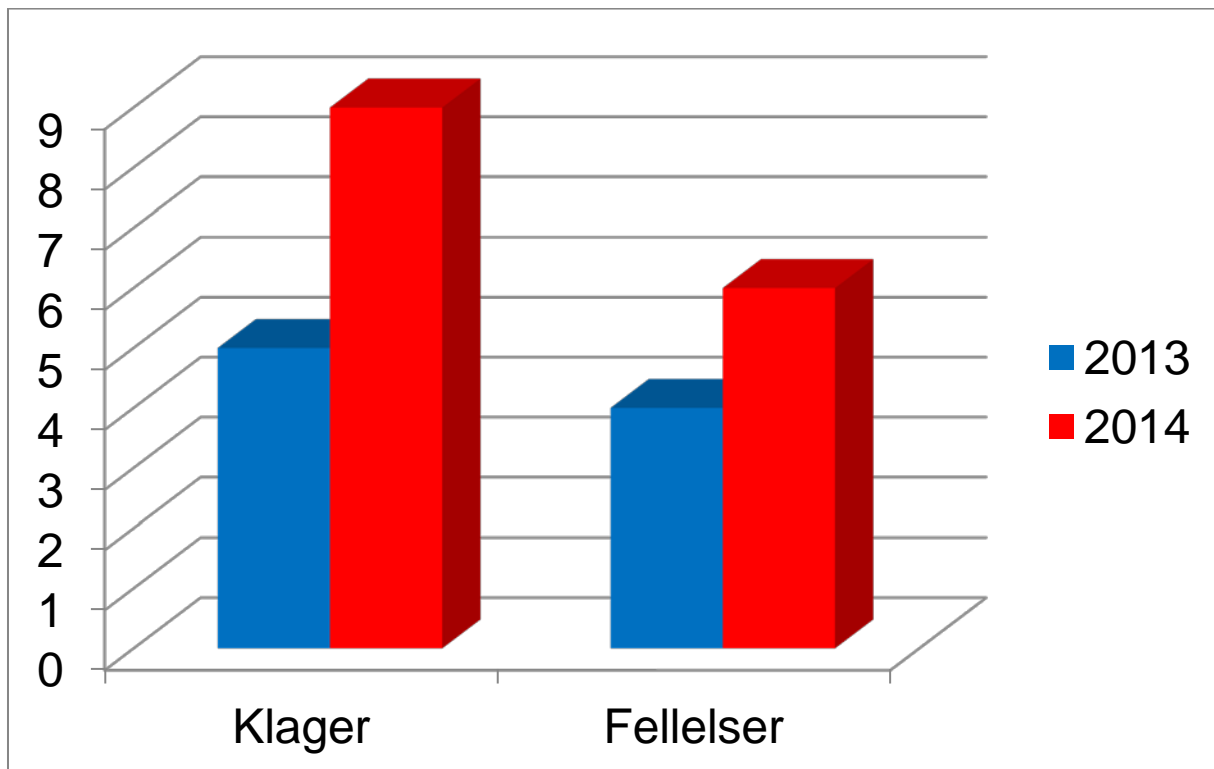




4.14-skvadronen

MELDING NR 3 – 2014 (fredag 28. februar 2014)

Dårlig start på 4.14-året 2014



Som dere alle vet endte 2013 med ny rekord i antall 4.14-fellelser. Hele 33 ganger ble norske redaksjoner ble felt i Pressens Faglige Utvalg for ikke å ha oppfylt retten til samtidig imøtegåelse. Etter de to første PFU-møtene i 2014 kan vi konstatere at vi ikke har fått en spesielt god inngang på året, med fem fellelser og én kritikk av totalt ni behandlede 4.14.-klager i PFU så langt. I det siste PFU-møtet måtte fire redaksjoner tåle påpakning fra utvalget.

Månedens felleiser

Østhavet ble felt for ikke å ha innhentet samtidig imøtegåelse i forbindelse med en svært kritisk og harselerende nyhetsartikkel om Hurtigrutens anløp og punktlighet i Vadsø.

Namdalsavsia gjorde ikke nok for å innhente samtidig imøtegåelse fra en lege med fastlegetavtale som plutselig dro med familien til St. Helena for seks måneder.

Stavanger Aftenblad presenterte ikke de fullstendige anklagene i forbindelse med en artikkel med sterk kritikk av en lokalhistorisk bok om Randaberg under andre verdenskrig.

TV2 lot ikke en innvandrerkritiker som ble intervjuet om sitt syn få svare på opplysninger om at han tidligere var arrestert og straffet for bombetrusler mot Stortinget.

Østhavet i hardt vær

Pressens faglige utvalg uttaler:

Klagen gjelder en nyhetsartikkel i Østhavet om Hurtigrutens kanselleringer av anløp i 2013, og da særlig i Vardø og som følge av dårlig vær. I artikkelen vises det til eksempler på værkanselleringer tross beskjeden vind, og det påpekes at selskapet kan fraskrive seg det økonomiske ansvaret når kanselleringer skyldes været. Det stilles spørsmål ved at antallet slike kanselleringer øker, tross bedre skip og -teknologi, og om det ikke hadde vært godt «for Hurtigruten å slippe alle disse evinnelige lokale passasjerene og anløpene». Et bilde til artikkelen merket «illustrasjonsfoto» viser en hurtigrute med navnet «SJELDEN VARDØ».

Klager er Hurtigruten ASA, som reagerer på sammenblanding av fakta og kommentarer i artikkelen (punkt 4.2, redaktørplakaten), manglende anledning til å komme med samtidig imøtegåelse (4.14), samt manglende dekning for titler (4.4). Klager reagerer videre på bildebruken, og anfører også brudd på kravet til saklighet og omtanke i innhold og presentasjon (4.1).

Østhavet avviser brudd på god presseskikk, og viser til at avisen har skrevet om temaet gjentatte ganger, og at det var nødvendig med andre kilder enn selskapet for å belyse temaet. Ettersom gjengitte statistikker, ifølge avisens kilder, baserer seg på Hurtigrutens egne opplysninger, anså ikke journalisten det som nødvendig å be om kommentarer fra Hurtigruten. Avisen mener å ha dekning for alle titler, og påpeker at også andre har kommet med generell kritikk av Hurtigruten i dette sakskomplekset, slik at det «ikke bare [er] journalistens personlige oppfatninger».

Pressens Faglige Utvalg mener Østhavet hadde all rett til å se nærmere på Hurtigrutens kanselleringspraksis, og titlene i artikkelen har, etter utvalgets mening, dekning i stoffet. For de fleste av avisens lesere mener utvalget videre at det må fremstå som opplagt at det største bildet til artikkelen er en illustrasjon, til tross for at merkingen her er noe forvirrende: et illustrasjonsfoto betegner vanligvis et ikke-manipulert bilde brukt i en ny sammenheng, ikke en fotomontasje. Dette kunne gjerne fremgått klarere, men utvalget mener at den mangelfulle merkingen alene ikke medfører noe brudd på Vær Varsom-plakatens punkt 4.1 om å vektlegge saklighet og omtanke i innhold og presentasjon.

Derimot mener utvalget artikkelens form er presseetisk problematisk fordi det fremstår uklart hva som er faktiske opplysninger og hva som er kommentarer. Slik utvalget ser det, er

uklarhetene så store at publiseringen bryter med Vær Varsom-plakatens punkt 4.2 og redaktørplakaten. I sistnevnte står det: «Redaktøren skal etterstrebe en journalistikk som gjør det klart for mottakeren hva som er reportasje og formidling av informasjoner og fakta, og hva som er mediets egne meninger og vurderinger.»

Utvalget har tidligere påpekt at en kilde ikke fraskriver seg retten til samtidig imøtegåelse til tross for at vedkommende ved én eller flere anledninger tidligere ikke har ønsket å benytte seg av denne, eller har gitt det som anses som utilfredsstillende svar. Medier må søke å oppfylle dette kravet ved hver nye publisering. Slik utvalget ser det, inneholder den påklagede artikkelen påstander som utløser klagers rett til samtidig imøtegåelse, jf. Vær Varsom-plakatens punkt 4.14. Det vises blant annet til konkrete eksempler på påstått feilaktige værkanselleringer.

Østhavet har brutt god presseskikk.

[\(PFU-sak 2017-014\)](#)

Namdalsavisa anstrengte seg ikke nok

Pressens faglige utvalg uttaler:

Klagen gjelder en artikkel i Namdalsavisa som omtalte at en navngitt lege hadde reist fra en stilling som fastlege i Vikna kommune uten gyldig fravær, og at han dermed hadde misligholdt sin avtale med kommunen. Legen hadde søkt om permisjon, men ifølge artikkelen forlot han kommunen før søknaden ble behandlet.

Klager er den omtalte legen. Han anfører at den påklagede artikkelen, og kommentarer i kommentarfeltet i tilknytning til artikkelen, har påført ham og familien betydelig belastning. Klagens hovedpoeng er imidlertid at han ikke fikk anledning til samtidig imøtegåelse, til å gi sin versjon av saken i samme artikkel.

Namdalsavisa beklager at man på tross av flere forsøk ikke greide å få kontakt med klageren på St. Helena. Det vises ellers til at det omtalte forholdet, kommunens behandling av saken, har offentlig interesse, og at klager, i kraft av sin stilling, må tåle omtalen. Avisen understreker også at klager gjentatte ganger ble tilbudt tilsvaremulighet, Vær Varsom-plakatens punkt 4.15.

Pressens Faglige Utvalg mener, i tråd med Namdalsavisas syn, at avisen måtte være i sin fulle rett til å omtale at legen, uten bifall fra kommunen, hadde reist utenlands, selv om omtalen måtte skape ubehag og være til belastning for ham og familien. Utvalget kan heller ikke se at det å navngi legen skulle innebære noe presseetisk overtramp.

Utvalget ser videre at avisen har gjort forsøk på å få klageren i tale. I Vær Varsom-plakatens punkt 4.14 heter det blant annet: «De som utsettes for sterke beskyldninger skal så vidt mulig ha adgang til samtidig imøtegåelse av faktiske opplysninger.» Etter utvalgets mening utløste den påklagede artikkelen åpenbart en slik imøtegåelsesrett. Det blir et skjønsspørsmål om avisen anstrengte seg tilstrekkelig for å få med klagerens kommentarer i samme artikkel, for dermed å kunne oppfylle kravet i plakaten punkt 4.14.

Utvalget har kommet til at det har avisen ikke. Vesentlige momenter her er graden av kritikk

og behovet for å få informasjonen raskt ut til leserne, et behov utvalget vanskelig kan se var til stede. Utvalget vil også tillegge at avisen kunne ha redigert kommentarspalten ytterligere for å unngå å ramme klageren med usaklige og udokumenterte utsagn. At avisen i ettertid har tilbudt klageren spalteplass er selvsagt, men ikke et moment utvalget vil legge vekt på.

Namdalsavisa har brutt god presseskikk.

[\(PFU-sak 2014-013\)](#)

Ikke fullstendig fra Aftenbladet

Pressens faglige utvalg uttaler:

Klagen gjelder en kronikk- og nyhetsartikkel publisert i Stavanger Aftenblad samme dag. På kronikkplass blir forfatteren av en historiebok angrepet for å komme med sladder, feil og løgn når det gjelder omtale av et tidligere NS-medlem. Det er familien til NS-medlemmet som reagerer. I nyhetsartikkelen diskuteres bokens feil og mangler, hvem som hadde ansvaret for at boken ble som den ble, og hva som skjer videre. Her blir begge parter omtalt.

Klager er den omtalte forfatteren. Han mener avisen har publisert grove personbeskyldinger og faktafeil som han ikke har fått mulighet til å imøtegå. Det vises til en e-postkorrespondanse med klagers advokat der de ble presentert for åtte spørsmål i forkant av publiseringen. Etter klagers mening var dette utilstrekkelig da spørsmålene ikke inneholdt noen gjengivelse av hva som ble publisert, og at man følgelig ikke kunne kommentere noe man ikke kjente til. Det opplyses at klager ikke visste at kronikken skulle publiseres. Slik klager ser det, holder det ikke å bli gitt mulighet til å kommentere i etterkant.

Stavanger Aftenblad ser at avisen med fordel kunne møtt klager før publisering, men mener kravet om samtidig imøtegåelse er innfridd. Det vises til at konteksten ble presentert for klager både i telefon og i de skriftlige spørsmålene til advokaten. Avisen mener klager fikk informasjon om hva kritikken mot ham gikk ut på. Det vises også til at kritikken var vel kjent for klager både fra nasjonale og lokale medier. Avisen peker ellers på at den hadde tilgang på all relevant informasjon, og at kravet til samtidig imøtegåelse var innfridd gjennom en balansert artikkel der begge parter fikk kommet til orde. Slik avisen ser det, er klagers argumentasjon gjengitt i avisens nyhetsartikkel. Det vises ellers til at klager gjentatte ganger er tilbudt mulighet til tilsvar.

Pressens Faglige Utvalg vil understreke at imøtegåelsesretten, Vær Varsom-plakatens punkt 4.14, er samtidig. Tilsvarsretten, punkt 4.15, er tilsvar i ettertid. Imøtegåelsesretten er forebyggende og må innhentes av mediet selv. Tilsvarsretten er korrigerende, og her må den som er angrepet, vanligvis ta kontakt med mediet. Etter utvalgets mening gjelder ikke det påklagede tilfellet et eventuelt brudd på tilsvarsretten, da avisen har åpnet sine spalter for eventuelle kommentarer eller tilsvar fra klager, noe klager ikke har ønsket å benytte seg av. Det påklagede tilfellet dreier seg imidlertid om den samtidige imøtegåelsesretten og hvorvidt denne er innfridd.

Når det gjelder imøtegåelsesretten minner utvalget om at det bare er sterke beskyldninger av faktisk art som utløser denne. Videre minner utvalget om at imøtegåelsesretten i utgangspunktet er sjangeruavhengig. Det er derfor ingen tvil om at den foreliggende kronikken utløste klagers samtidige imøtegåelsesrett, og utvalget merker seg også at avisen - i tråd med presseetikkenes krav - laget en redaksjonell artikkel for å gi klager mulighet til å ta til motmæle.

Når medier gir den angrepne anledning til å svare på beskyldinger, er det alle konkrete beskyldinger som skal forelegges vedkommende, i hvert fall alle vesentlige påstander. Slik utvalget ser det, er det her Stavanger Aftenblad har sviktet. Etter utvalgets mening får flere alvorlige beskyldinger mot klager stå uimotsagt, spesielt gjelder dette påstander om trusler. Utvalget mener klager skulle vært konfrontert med alle sterke faktiske beskyldinger fremsatt i kronikken (jfr. VVpl. punkt 4.14).

På dette punkt har Stavanger Aftenblad brutt god presseskikk.

[\(PFU-sak 2014-006\)](#)

Fikk ikke svare på bombetrussel

klagen gjelder en nettartikkel og et innslag i TV 2-nyhetene der en innvandringskritiker blir konfrontert med sine uttalelser i sosiale medier. Det opplyses samtidig at den navngitte kritikeren tidligere var pågrepet og siktet for å ha truet med å sprengte Stortinget. I nettartikkelen omtales han som innvandringsmotstander. I samme innslag og artikkel fokuseres det også på en ny rapport fra Politihøgskolen som viser at ekstreme organisasjoner bruker sosiale medier aktivt for å rekruttere til sine formål.

Klager er den omtalte mannen. Han reagerer på TV 2s fremstilling som han mener skaper et feilaktig inntrykk av ham. Ifølge klager skulle TV 2 vinkle på en krangel på nett hvor klagers uttalelser er kommentarer fremprovosert av andres innlegg. Klager mener TV 2 skulle ta med dette i innslaget. Videre reagerer klager på at han blir koblet til ekstreme organisasjoner og nettsteder han aldri har hatt noen tilknytning til. Det vises her til et bilde av Anders Behring Breivik. Klager mener det er feil å omtale ham som innvandrings-motstander, da han ikke er imot innvandring generelt. Når det gjelder omtalen av trusselen mot Stortinget, skriver klager at TV 2 også skulle formidlet hans versjon av dette. Ifølge klager var dette bare tull. Klager skriver at saken ble henlagt etter publisering.

TV 2 avviser klagen. Kanalen viser til en rekke kommentarer fra klager på Facebook og mener klagers uttalelser forsvaret bruken av ordet innvandringsmotstander. Videre skriver TV 2 at kanalen har brukt mye tid på å finne de angivelige truslene som startet provokasjonen, uten å lykkes. Kanalen er imidlertid av den oppfatning at det må være innholdet som teller, og at klager får mulighet til å forklare seg i intervjuet. TV 2 skriver videre at det ble slått full terroralarm i Norge på bakgrunn av det klager selv omtaler som tull. Det vises til at politiet har uttalt at klager også tidligere har kommet med trusler. TV 2 mener det er høyst relevant å bringe slik informasjon videre. Det avvises ellers at TV 2 antyder noen kobling mellom klager og Breivik, eller de øvrige organisasjonene og nettstedene som omtales i innslaget. Det opplyses om en lengre prat med klager etter intervjuet, og at klager skal ha bekreftet at han stod inne for det han hadde sagt.

Pressens Faglige Utvalg mener TV 2 i det påklagede innslaget setter søkelys på forhold av vesentlig samfunnsmessig betydning. Det tilligger mediene å ettergå personer som uttrykker sterke og kontroversielle meninger, og utvalget anser TV 2s ordbruk i denne sammenhengen som akseptabel. Utvalget viser også til at klager har vært gjenstand for politietterforskning, og mener han må akseptere et sterkt kritisk søkelys. Det betyr imidlertid ikke at det er fritt frem; også denne klageren har krav på å bli behandlet på en presseetisk akseptabel måte.

Utvalget vil understreke viktigheten av ikke å misbruke andres tillit, og viser til Vær Varsom-plakatens punkt 3.3 første ledd: «Det er god presseskikk å gjøre premissene klare i

intervjusituasjoner og ellers i forhold til kilder og kontakter. Avtale om eventuell sitatsjekk bør inngås i forkant av intervjuet, og det bør gjøres klart hva avtalen omfatter og hvilke tidsfrister som gjelder. Redaksjonen selv avgjør hva som endelig publiseres.»

I det påklagede tilfellet konstaterer utvalget at utgangspunktet for intervjuet var klagers uttalelser på Facebook. Når det gjelder påstanden fra klager om at TV 2 skulle ta med innlegg som ifølge ham fremprovoserte hans kommentarer, står ord mot ord, og utvalget kan derfor vanskelig ta stilling til dette. Utvalget legger imidlertid vekt på at klager fikk komme godt til orde for å forsvare sine uttalelser, og at han også i etterkant skal ha gitt uttrykk for at han stod inne for det han hadde uttalt.

Det utvalget imidlertid reagerer på, er at klager ikke ble opplyst om hvilken sammenheng intervjuet skulle inngå i. Slik utvalget ser det, er det noe annet å stille opp i et innslag som skal handle om egne uttalelser på Facebook og det å bli en del av et større innslag om hvordan ytterliggående organisasjoner bruker sosiale medier som rekrutteringskanal. Det vises spesielt til koblingen som gjøres i introduksjonen. Gitt sakens karakter, mener utvalget at TV 2, som en del av premisset, skulle forespeilet klager denne sammenstillingen. Utvalget mener riktignok at klagerens aktivitet på nettet og i offentligheten gjør TV 2s kobling forståelig, men premissene skulle altså ha vært klargjort for klageren (jfr. VVpl. punkt 3.3).

Utvalget viser videre til omtalen av trusselen om å sprengte Stortinget. Etter utvalgets mening er dette en svært alvorlig beskyldning (påstand om lovbrudd), særlig sett i lys av at han blir identifisert. Utvalget er enig med TV 2 i at det var relevant å bringe denne informasjonen, men mener samtidig at redaksjonen skulle gjengitt klagers versjon, jfr. Vær Varsom-plakatens punkt 4.14. Utvalget har flere ganger uttalt at den samtidige imøtegåelsesretten også må gjelde selv om man har dekning for de faktiske forhold.

TV 2 har brutt god presseskikk.

[\(PFU-sak 2013-333\)](#)

Har du tips, eksempler eller forslag?

NR-sekretariatet vil gjerne formidle eksempler på hvordan redaksjoner arbeider med å forebygge etiske brudd, og særlig når det gjelder 4.14, men også andre eksempler som tar sikte på å kvalitetssikre kildearbeidet. Brudd på punkt 3.2 om manglende kildebredde eller kildekritikk var det punkt i Vær Varsom-plakaten som i fjor var grunnlag for flest fellelser etter 4.14. Svært ofte er brudd på det ene av disse, også et brudd på den andre. Send tips, eksempler eller forslag til post@nored.no



Generalsekretær Arne Jensen

90 77 87 47

arne.jensen@nored.no

Ass. generalsekretær Reidun K. Nybø

91 10 55 11

rkn@nored.no

Sekretær Monica Andersen

22 40 50 51

monica.andersen@nored.no